

A blacksmith in a white tunic and apron works at a forge, with bright sparks flying from the fire. A young boy in a brown tunic stands nearby, holding a long wooden handle. A woman with white hair sits in the foreground, watching the process. The scene is set in a rustic, open-air workshop with wooden beams and a red fire extinguisher on the wall.

PROGRAMMA
OPEN MONUMENTENDAGEN
APELDOORN

VRIENDEN
LOTERIJ

OPEN
MONUMENTEN
DAG

LEVEND ERFGOED
ZATERDAG 9 EN ZONDAG 10 SEPTEMBER 2023

OPEN MONUMENTENDAGEN 2023

ZATERDAG 9 EN ZONDAG 10 SEPTEMBER

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	pagina 3
Inleiding	4
Openingsceremonie	6
Locaties & activiteiten	
- Informatie per locatie	8-45
- Plattegrond met alle locaties	30-31
Ook te doen dit weekend	46-48
Deelnemende partnerrorganisaties	49-59
Organisatie Open Monumentendagen	60-62
Colofon	63

Bezoek aan de locaties, gebruik van pendelbussen en deelname aan activiteiten is op eigen risico.

Aanvangstijden van optredens kunnen tot op het laatste moment wijzigen. Check de actuele informatie over optredens op de flyer, op www.monumentendagenapeldoorn.nl, of via deze QR-code:

VOORWOORD

SPRINGLEVEND ERFGOED

De Open Monumentendagen hebben dit jaar wederom een prachtig thema: levend erfgoed. Bij erfgoed denken we al gauw aan dingen van vroeger: monumentale gebouwen, historische gebeurtenissen en musea. Maar kan erfgoed ook leven? Jazeker! Denk maar eens aan de vele dingen die je dagelijks tegenkomt of gebruikt, die misschien al tientallen of zelfs honderden jaren historie vertegenwoordigen, zoals het pofmouwtje in een blouse, de bitterbal bij de borrel, het carillon dat klinkt, honing van de imker, spreekwoorden en ga zo maar door. Ook feestelijke zaken zoals carnaval en de slotavond van de vierdaagse waarbij de lopers traditiegetrouw ontvangen worden door fanfares behoren tot levend erfgoed. Laten we ook de verhalen van opa's en oma's niet vergeten. Zij houden ons erfgoed levend door het van generatie op generatie over te dragen. Met mijn oma bezocht ik vroeger altijd Lumido in park Berg & Bos, om te luisteren naar de stemmen van Paulus en Eucalypta en te kijken naar de lichtshows en gondelbootjes. Dat is ook een typisch stukje Apeldoornse historie. Dankzij de rijke historie van Apeldoorn heeft u bij deze Open Monumentendagen een ruime keuze en gelukkig hebben we twee hele dagen, dus u kunt een flink aantal plekken bezoeken. De variatie is groot. Van historische autobussen tot een fietstocht langs oude dieren-

rassen, zoals de Veluwe landgeit. En van klederdracht en een 'kijkje achter de voordeur' bij woningen, tot ijzerwinning en oude ambachten in het Orderbos. Ook op muziekgebied is er een breed aanbod. Op diverse buitenlocaties in de binnenstad geniet u onder andere van de Koninklijke Stedelijke Harmonie en het Apeldoorns Dialectkoor. U ziet in dit boekje dat het organisatiecomité van de Open Monumentendagen een divers en boeiend programma voor u heeft samengesteld. Chapeau aan de vele vrijwilligers die dit programma mogelijk helpen maken! Een ding is zeker: ál uw zintuigen zullen geprikkeld worden. Want niet alleen is er veel om te bekijken, u kunt ook luisteren naar verhalen van het vertelgenootschap, dansen en (mee)zingen bij muzikale optredens, en proeven van een Indische rijsttafel of een oudhollandse gehaktbal. Ik kijk als wethouder cultuur en erfgoed erg uit naar dit weekend, ik hoop u ook. Ga op ontdekkingsreis, laat u inspireren en bovenal: geniet van een fantastisch weekend.

Peter Messerschmidt

Wethouder Volkshuisvesting,
Cultuur en
Ruimtelijk Ordening

LEVEND ERFGOED, BELEEF HET TIJDENS DEZE OPEN MONUMENTENDAGEN

Dit jaar heeft het thema LEVEND ERFGOED ons geïnspireerd om een levendig programma samen te stellen van mooie monumenten met oude ambachten die je mag uitproberen: oude brandweerwagens en bussen waar je in mag; archeologische vondsten en oude voorwerpen die je mag aanraken; gerechten erkend als immaterieel erfgoed op diverse menukaarten; troubadours, middel-eeuwse muziek, muziekkorpsen en koren op straten en pleinen; en bijzondere parken, tuinen, bomen, dierenrassen.

Voor alle leeftijden en alle voorkeuren is er een aansprekend programma in Apeldoorn, Beekbergen, Hoenderloo, Loenen en Wenum-Wiesel.

In dit boekje vind je per deelnemende locatie informatie over wat er te beleven valt. Hier lichten we er een paar locaties uit die nooit eerder deelnamen of die een bijzonder programma hebben.

Kinderen mogen in oude brandweerwagens, historische bussen, en op oude landbouwwerktuigen die op het MOB-terrein Veldhuizen in Loenen staan (p. 40).

Of, op zaterdagochtend, achter Muziekvereniging De Eendracht in optocht naar het Westenenkerpark in Apeldoorn-Zuid (p. 28) lopen. Daar kunnen ze de rest van de zaterdag en zondag meedoen aan muziek- en sportclinics (schermen), spelen en tal van andere activiteiten). Niet ver ervandaan kunnen ze zien hoe een hoge klimwand ontwikkeld wordt in de voormalige Fabianus en Sebastianuskerk (p. 34).

Of wanen ze zich eeuwen terug in de tijd door oude ambachten uit te proberen in het prehistorische Hapsdorp (p. 26) en te zien hoe in de vroege middeleeuwen in het Orderbos ijzer werd gewonnen. Liefhebbers van bewoonde monumentale villa's kunnen een bezoek brengen aan Paslaan 13 (p. 16), Huis De Pasch Regentesselaan 11 (p. 18) en Bosweg 11 (p. 22).

Bewoners, het Vertelgenootschap en jeugdige vrijwilligers van het Veluws College Mheenpark vertellen er hoe de bewoners deze prachtige woningen levend houden en voorbereiden op een duurzame toekomst.

Natuurlijkhebbers krijgen de kans om De Rotterdamse Kopermolen in Wenum-Wiesel te bezoeken die bij hoge uitzondering zijn poorten open voor een beperkt aantal bezoekers (p. 44). In Hoenderloo kun je met een gids naar niet opengestelde delen van het Hoenderlose bos fietsen om meer te weten te komen over de ontginning van dit oerbos in de twintigste eeuw (p. 42), terwijl op Parc Spelderholt in Beekbergen een mammoetboom te midden van zes monumentale gebouwen te bewonderen is (p. 38).

Na lezing van dit actieve programma heeft u vast trek gekregen: gerechten die erkend zijn als immaterieel erfgoed (gehaktbal, bitterbal, rijsttafel) staan op het menu in CODA (p. 6), Herberg Het Oude Loo (p. 20) of in Chinees-Indisch restaurant Fong Sheng (p. 49, eindpunt van de Loolaanwandeling van het AGC).

Je komt tijd tekort op 9 en 10 september, ook omdat er op straten, pleinen en in parken muziekkuitvoeringen plaatsvinden. Voor actuele tijdstippen van optredens zie de aparte flyer of check

www.monumentendagenapeldoorn.nl

Wij wensen jullie twee dagen om nog lang van te genieten.

Namens het Comité Open Monumentendagen, Apeldoorn

Ben Mouw, voorzitter, tevens voorzitter Stichting Erfgoed Platform Apeldoorn

Josée Hulshof, voorzitter Stichting Apeldoornse Monumenten

Stichting
Apeldoornse
Monumenten

VRIENDEN
LOTERIJ

OPEN
MONUMENTEN
DAG

OPENINGSCEREMONIE OPEN MONUMENTENDAGEN 2023 IN CODA

9 september om 11:00 uur in CODA Auditorium

Wethouder Peter Messerschmidt zal op zaterdag 9 september om 11 uur in het auditorium van CODA de Open Monumentendagen 2023 openen. Het thema is dit jaar 'immaterieel erfgoed'. CODA is de aangewezen plek om de verbinding tussen materieel en immaterieel erfgoed te tonen en te beleven.

Aansluitend op de openingsceremonie rond ± 11:15 uur in CODA Auditorium: Uitreiking van de Stichting Apeldoornse Monumenten Restauratieprijs 2023 en de Monumentenfotowedstrijd 2023.

Wethouder Peter Messerschmidt zal aansluitend op de opening van de Open Monumentendagen 2023 ook de Stichting Apeldoornse Monumenten (SAM) Restauratieprijs uitreiken. Deze prijs wordt eens in de vier jaar uitgereikt aan de eigenaar van het best gerestaureerde monument in de gemeente Apeldoorn. Een bouwhistorische en technische jury bepaalt welk gebouw van cultuurhistorische waarde in de afgelopen

vier jaar vakkundig is gerestaureerd waarbij tevens de nadruk ligt op de versterking van de cultuurhistorische waarden en verbetering van de duurzaamheid.

Wethouder Messerschmidt zal voor het eerst ook de SAM-fotoprijs uitreiken. Deze prijs wordt uitgereikt aan degene die de beste foto heeft gemaakt van een monument in de gemeente Apeldoorn. Een fototechnische jury bepaalt welke foto deze prijs verdient. De tien beste foto's worden tijdens de Open Monumentendagen tentoongesteld bij het auditorium van CODA.

Van 11 september tot 24 september is de fototentoonstelling te bezichtigen in de expositieruimte van het gemeentehuis.

1. STATION ROYAAL - STATION APELDOORN INFORMATIEPUNT OMD; VERTREKPUNT ROYAL RIDE

Het centrale informatiepunt voor de Open Monumentendagen vindt u in stationsgebouw Station Royaal. Vrijwilligers informeren u hier over het programma en beantwoorden uw vragen.

Station Royaal is een gemeentelijk monument en herkenbare toegangspoort tot Apeldoorn. Bewoners en bezoekers worden hier gastvrij ontvangen: informatievoorziening, sfeer en gezelligheid staan centraal. Je kunt hier flexwerken, vergaderen, ontmoeten, eten en drinken of op de trein wachten. Station Royaal biedt werkgelegenheid aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Leuk om te doen!

Ontdek het koninklijke spoor van Apeldoorn met de nieuwe belevingsfietsroute Royal Ride. Deze audiotour leidt deels langs de voormalige spoorlijn 'Koningslijn'. Willem III verbond in 1876 deze lijn met Apeldoorn. Voor zijn eigen gemak – nu kon hij met de trein naar de omliggende plaatsen in plaats van met een hobbelende koets – maar ook in het belang van het dorp dat gestaag begon te groeien. Tot 1950 reden over deze Koningslijn royals als Koningin Emma en Koningin Wilhelmina. De Royal Ride start bij het kunstwerk 'De Kus' op het Stationsplein. Via verrassende tussenstops, bijzondere vergezichten en koninklijke haltes fiets je naar Paleis Het Loo en van daar via de Loolaan weer richting binnenstad. Onderweg luister je naar de audiotour met verhalen over de Oranjes in Apeldoorn. Na afloop van de Royal Ride kun je je fiets gratis stallen bij de bewaakte fietsenstalling aan de Paslaan, met veel OMD-locaties binnen loopafstand.

In Station Royaal is informatie beschikbaar over de Royal Ride. Ook zijn hier smartphone-houders voor op de fiets beschikbaar.

1. STATION ROYAAL - STATION APELDOORN PROGRAMMA

Activiteiten:	Centraal informatiepunt en horeca voorziening; startpunt Royal Ride
Datum tijd:	Zaterdag 9 en zondag 10 september 10.00 – 17.00 uur
Adres:	Stationsplein 4, 7311 NZ Apeldoorn
Toegankelijkheid:	Ook toegankelijk voor scootmobiel-, rolstoel- en rollatorgebruikers Betaald parkeren in de directe omgeving
Royal ride:	Belevingsfietsstocht van 12 km langs de voormalige koninklijke spoorlijn
Startpunt:	Kunstwerk 'De Kus' op het stationsplein. Scan de QR-code op de lantaarnpaal om de audiotour te starten
Toegankelijkheid:	Eigen fiets meebrengen of OV-fiets te huur onder het station Gratis fietsenstalling voor maximaal één dag onder het station Voor de audiotour heeft u een smartphone met QR-scanner nodig

2. ONZE LIEVE VROUWEKERK: TUIN 'HOF NAAR GOED GAAN'

De meeste Apeldoorners kennen de Onze Lieve Vrouwekerk van de massieve bakstenen gevel. De tuin rechts naast de kerk lag verscholen achter een hoge groene haag. Dit jaar is er een brede opening in deze haag gemaakt en is de tuin veranderd in een levende inspiratietuin.

Deze nieuwe hof is niet zomaar een fraai aangelegde tuin. De tuin heeft ook als doel bezoekers tot rust en nadenken te stemmen. De tuinen van de Begijnhofjes dienden als inspiratiebron. De parochie hoopt dat de tuin mensen met uiteenlopende achtergronden kan inspireren. In stadsdelen met relatief veel groen voelen mensen zich prettiger. Levend groen doet mensen sneller herstellen van stressvolle situaties. De OLV-tuin wil op die manier bijdragen aan de vergroening van het stadscentrum.

In de tuin zijn enkele religieuze kunstvoorwerpen te zien, zoals de 'Deur naar Goed Gaan' van de Apeldoornse emeritus priester/kunstenaar Kees Pannekoek. In de Franse Alpen vond hij een verweerde schuurdeur en spijkerde er de Tien Geboden op. Kijk door het sleutelgat en zie. De kinderen van de parochie maakten tekeningen die in mozaïek zijn uitgevoerd op een stenen bank, hún bank. De beplanting is zorgvuldig geselecteerd en is van bijbelse betekenis. Kortom, een tuin met een multifunctioneel karakter die ook gebruikt zal worden voor exposities passend bij het jaargetijde of de kerkelijke feestdagen.

2. ONZE LIEVE VROUWEKERK PROGRAMMA

- Activiteiten:** Doorlopend bezoek aan de tuin (Rolstoelvriendelijk)
Bezichtiging van de OLV Kerk
Nationale orgeldag op zaterdag
Optreden van De Veluwe Cantorij op zondagmiddag
- Datum | tijd:** Zaterdag 9 september van **11.00 - 16.00 uur**
Zondag 10 september van **13.00 - 16.00 uur**
- Zaterdag 9 september:
Nationale Orgeldag, mogelijkheid tot het bespelen van het orgel van **13.00 tot 15.00 uur**
- Zondag 10 september: Optreden van De Veluwe Cantorij om **14:30 en om 15:30**
- Adres:** Hoofdstraat 18, 7311 KB Apeldoorn
- Toegankelijkheid:** Ook toegankelijk voor scootmobiel, rolstoel en rollatorgebruikers
Houd rekening met betaald parkeren in de omgeving
- Overig:** <https://sintfranciscusparochie.com>

3. CODA - OPENING OPEN MONUMENTEN DAGEN

Uitreiking SAM-prijzen voor best gerestaureerde en best gefotografeerde monument; diverse immaterieel-erfgoedactiviteiten

CODA is een fusieorganisatie ontstaan in 2003 door de samenvoeging van het Van Reekum Museum, Het Historisch Museum Apeldoorn, de openbare bibliotheek en het gemeentelijk archief. Met een bibliotheek, museum, archief, ExperienceLab en Herinneringencentrum Apeldoornsche Bosch is CODA anno 2023 hét cultuurhuis van Apeldoorn, voor Apeldoorners en voor bezoekers van elders. CODA is een bron van inspiratie op het gebied van literatuur, kunst en erfgoed in het hart van de stad en met vestigingen in de wijken.

CODA huist in twee architectonische gebouwen. CODA Centrale Bibliotheek, CODA Archief en Kenniscentrum en de Makerspace van CODA ExperienceLab zijn ondergebracht in een pand van Hans Ruijssenaars, tevens architect van het Apeldoorns stadhuis. Het kenmerkt zich door fraaie zichtlijnen en een imposante vide die 's zomers direct zonlicht tot in het souterrain toelaat. CODA Museum, de Showroom van CODA ExperienceLab, CODA Auditorium en de zalen zijn gehuisvest in het pand waarvoor architect Herman Hertzberger tekende. In het kader van de binnenstedelijke ontwikkeling schreef de gemeente een prijsvraag uit voor het te realiseren gebouw voor een museum, een archief en een deel van de bibliotheek. Hertzberger maakte het winnende ontwerp. Voorwaarde was dat

GIGANT, een ontwerp van architect Rudy Uytenhaak, vrijstaand zou blijven. Hertzberger heeft daar een U-vormig gebouw tegenover geplaatst dat reageert op de trap van GIGANT. CODA is geen massief blok geworden maar een transparant, open gebouw met een speelse vorm; een pand waar je dwars doorheen kijkt en dat zo communiceert met de omliggende gebouwen in het Cultuurkwartier. Het Van Reekumplein tussen CODA en GIGANT biedt niet alleen plaats aan het terras van CODA Café maar is ook geschikt voor optredens en filmvertoningen. In juni 2019 werd de nieuwe entree, eveneens een ontwerp van Hans Ruijssenaars, feestelijk geopend. 2023 staat in het teken van de herinrichting van CODA Centrale Bibliotheek.

TIJDENS OMD VINDEN IN CODA DE VOLGENDE ACTIVITEITEN PLAATS:

9 september om 11:00 uur in CODA Auditorium: Opening van de Open Monumentendagen 2023

Wethouder Peter Messerschmidt zal op zaterdag 9 september om 11 uur in het auditorium van CODA de Open Monumentendagen 2023 openen. Het thema is dit jaar 'immaterieel erfgoed'. CODA is de aangewezen plek om de verbinding tussen materieel en immaterieel erfgoed te tonen en te beleven.

9 september om ± 11:15 uur in CODA Auditorium: Uitreiking van de Stichting Apeldoornse Monumenten Restauratieprijs 2023 en de Monumentenphotowedstrijd 2023

Wethouder Peter Messerschmidt zal aansluitend op de opening de Stichting Apeldoornse Monumenten (SAM) Restauratieprijs uitreiken. Deze prijs wordt eens in de vier jaar uitgereikt aan de eigenaar van het best gerestaureerde monument in de gemeente Apeldoorn. Een bouwhistorische en technische jury bepaalt welk gebouw van cultuurhistorische waarde in de afgelopen vier jaar vakkundig is gerestaureerd waarbij tevens de nadruk ligt op de versterking van

de cultuurhistorische waarden en verbetering van de duurzaamheid. Wethouder Messerschmidt zal voor het eerst ook de SAM-fotoprijs uitreiken. Deze prijs wordt uitgereikt aan degene die de beste foto heeft gemaakt van een monument in de gemeente Apeldoorn. Een fototechnische jury bepaalt welke foto deze prijs verdient. De tien beste foto's worden vervolgens tentoongesteld in en nabij het auditorium van CODA en deze kunnen tijdens de Open Monumentendagen bekeken worden.

9 en 10 september 11:00 – 17:00 uur, immaterieel-erfgoedmenu in CODA Café

In het kader van het thema van dit jaar – immaterieel erfgoed – heeft het CODA-Café tijdens het Open Monumentenweekend een menukaart met speciale, van tot immaterieel erfgoed benoemde gerechten, waaronder Indische en Molukse spijzen.

9 en 10 september 11:00 – 17:00 uur, startpunt van straatoptredens door muzikanten en koren, met waar mogelijk, mensen in klederdrachten (binnenstad)

In het kader van het thema van dit jaar – immaterieel erfgoed – zullen vanuit CODA straatmuzikanten, koren en groepen in historische klederdrachten (troubadours, middeleeuwse muziekgroep) vertrekken voor optredens in de binnenstad.

2 juli t/m 1 oktober: Tentoonstelling Zomer in Apeldoorn.

Zonnige dagen, zwoele nachten, zwierende zomerjurken, kleurige sieraden, het geluid van klepperende slippers, de geur van zonnebrand, zand tussen je tenen en de zomerzoete smaak van ijs. In de natuur, op de fiets en in het water; de zomermaanden in Apeldoorn en op de Veluwe zijn prachtig. Nu, maar zeker ook in vroegere tijden. De tentoonstelling Zomer in Apeldoorn brengt dat in beeld met een zomerse selectie sieraden uit de CODA collectie en sfeervolle foto's uit de jaren zestig en zeventig afkomstig uit CODA Archief.

3. CODA TIJDENS OMD PROGRAMMA

Activiteiten:	Als hiervoor gespecificeerd
Datum tijd:	Zaterdag 9 en zondag 10 september 11.00 – 17.00 uur
Adres:	Vosselmanstraat 299, 7311 CL Apeldoorn
Toegankelijkheid:	Toegankelijk voor scootmobiel- en rolstoelgebruikers
Overig:	Betaald parkeren in de parkeergarage naast CODA. CODA heeft horecavoorzieningen en toiletten

4. KAPELSTRAAT 1B

In Memoriam Willy Gout

Op 27 juni bereikte ons het onthutsende bericht dat Willy Gout tijdens zijn vakantie plotseling was overleden. Hij was pas 57. Gout was als bewoner en eigenaar van Waxx Kappers terecht trots op zijn huis in de Kapelstraat en wilde graag met de Open Monumentendagen meedoen. Niet alleen kon hij dan zijn charmante bovenwoning

laten zien maar ook zijn passie voor historische wapens met de bezoekers delen. In zijn woorden: De wand met de bijzondere verzameling exotische zwaarden en messen is als een tijdlijn van cultuur en tradities, waar elk wapen een uniek verhaal vertelt. Dankzij de inzet van Gout kwamen er klimplanten langs de gevels in de Kapelstraat. Jarenlang liep hij tijdens warme zomers met een gietertje door de straat om de planten water te geven. Dit heeft geleid tot een groene oase waarvan iedereen die erdoorheen wandelt kan genieten, en tot een levende herinnering aan Willy Gout.

5. VILLA PASLAAN 13

In 1913 kocht de Apeldoornse notabele P.J. Eerdmans Paschlaan nr. 13. Hij liet de villa uit 1877 slopen en vervangen door een aanzienlijk groter herenhuis. Hiervoor contracteerde hij architect/aannemer/timmerman W.G. Wiekping, die aan de overkant aan de Paschlaan zijn werkplaats en woning had.

Het pand is ontworpen in de zogenaamde nieuw historiserende stijl, waarbij wordt teruggegrepen naar bouwstijlen van rond 1800, gekenmerkt door statige symmetrie. Tegelijkertijd werd het een modern huis met kolenkachels in alle kamers en, als een van de eerste in Apeldoorn, spouwmuren. Twee maanden na de eerstesteenlegging brak de Eerste Wereldoorlog uit. Hoewel Nederland neutraal bleef, ontstonden er tekorten aan bouwmaterialen en vaklui. Voor de villa aan de Paschlaan betekende dit een noodplafond van zachtboard (er waren immers geen Italiaanse stukadoors) en een vloerbedekking van een soort linoleum in plaats van houten parket. Deze als tijdelijk bedoelde noodgrepen bleven onveranderd door het vroegtijdig overlijden van de heer Eerdmans in 1918.

De huidige bewoners kochten het huis in 2001 van Mr. Titia Trijntje Eerdmans, die er als jong meisje op 16 mei 1914 de eerste steen heeft gelegd en er haar hele leven is blijven wonen. Het huis is qua indeling en details nog hetzelfde als waarin Titia Trijntje is opgegroeid. De afgelopen vijf jaar hebben de bewoners het Rijksmonument verduurzaamd. Met zoneregeling, spouwmuurisolatie en vacuüm-glas is het energiegebruik meer dan gehalveerd.

5. VILLA PASLAAN 13 PROGRAMMA

Activiteiten:	Bezichtiging van het interieur, inclusief wijnkelder en meidenkamer
Datum tijd:	Zaterdag 9 en zondag 10 september 11.00 - 17.00 uur
Adres:	Paslaan 13, 7311 AH Apeldoorn
Toegankelijkheid:	Niet toegankelijk voor gebruikers van scootmobiel, rollator en rolstoel (Betaald) parkeren in de omgeving
Overig:	Twee leerlingen van het Veluws College Mheenpark zijn aanwezig voor het beantwoorden van vragen

6. HUIS DE PASCH

Huis De Pasch, in 1912 gerealiseerd als eigen woonhuis voor de 24-jarige architect A.H. Wegerif, is een toonbeeld van levend erfgoed. Het pand heeft allerlei vormen van gebruik gekend en doet nu dienst als kantoor.

Het huis is het afgelopen jaar van binnen gerenoveerd. Vrijwel alle (elektro)technische installaties zijn vernieuwd (elektra, verwarming, klimaatbeheersing, sanitair, computernetwerk e.d.), waarbij in de detaillering en afwerking is gelet op de oorspronkelijke afwerking en kleurstelling. Dat is bijvoorbeeld terug te zien in het herstel van de entreehal met zijn monumentale balkenplafond, dat er weer hetzelfde uitziet als bij de oplevering, 110 jaar geleden. Daarnaast is de voormalige woonkamer met haardzit aan de rechterkant van de hal gereconstrueerd op basis van oude foto's. Het houtwerk in deze kamer was van oorsprong gebeitst maar is nu voorzien van een dekkende verflaag in een kleur die aansluit op het palet dat in de vroege twintigste eeuw werd toegepast. Het voormalige kantoor van architect Wegerif is in hoge mate intact, in die zin dat de kastenwand en het plafond in oorspronkelijke staat verkeren. Wel wijkt de huidige indeling af

van de oorspronkelijke, in de zin dat een voormalige gang bij het kantoor is getrokken, wat resulteert in een grotere en lichtere ruimte. Al deze ingrepen maken een bezoek aan dit rijksmonument meer dan de moeite waard.

Vlak na de oplevering in 1912

6. HUIS DE PASCH PROGRAMMA

- Activiteiten:** Bezichtiging van het schitterend gerenoveerde interieur
Verhaal van Het Vertelgenootschap (duur: 15 à 20 minuten, doorlopend)
Informatie over architect Henk Wegerif en zijn bijdrage aan de Nederlandse architectuur
- Datum | tijd:** Zaterdag 9 en zondag 10 september | **11.00 - 17.00 uur**
- Adres:** Regentesselaan 11, 7316 AA Apeldoorn
- Toegankelijkheid:** Niet toegankelijk voor gebruikers van scootmobiel, rollator en rolstoel
(Betaald) parkeren in de omgeving
- Overig:** Vertelgenootschap Apeldoorn doet het verleden herleven in een vertelling gebaseerd op historische feiten. Twee leerlingen van Veluws College Mheenpark zijn aanwezig om eventuele vragen te beantwoorden

7. HERBERG HET OUDE LOO

Herberg Het Oude Loo, gebouwd in 1880 aan wat toen nog het Zandpad heette, deed vanaf de oorsprong al dienst als café en slijterij, voornamelijk voor de verkoop van dranken aan de welgestelde bewoners van de Loolaan. In 1900 werd het zandpad vernoemd naar Piet Joubert (1834-1900), opperbevelhebber van het Zuid-Afrikaanse leger. Hij overleed twee maanden na de vernoeming.

Hendrik van Mecklenburg-Schwerin, echtgenoot van koningin Wilhelmina, was een graag geziene gast in de herberg en hij hief er regelmatig samen met zijn koetsier het glas.

Als Prins Hendrik naar huis wilde, ging het vaak zo: hij werd in zijn rijtuig geholpen, waarna de koetsier de paarden een tik op hun achterste gaf. Die kenden de weg naar Paleis Het Loo blindelings en werden daar, samen met de prins, netjes opgevangen. En de koetsier had verder een vrije avond.

In de Tweede Wereldoorlog nam het Nederlandse leger het achterhuis in beslag om het als keuken te gebruiken. Tijdens de bevrijding vloog er een granaat dwars door de herberg via de zijgevel weer naar buiten.

Herberg Het Oude Loo heeft in zijn bestaan vele eigenaren gehad. Onder de huidige eigenaar is Herberg Het Oude Loo nog steeds het gezellige eetcafé dat het altijd geweest is, het ontmoetingspunt met de kenmerkende huiselijke ambiance en de traditionele, huisgemaakte gehaktbal op de kaart.

7. HERBERG HET OUDE LOO PROGRAMMA

- Activiteiten:** Bezichtiging van het interieur en schilderijen
Verhaal van het Vertelgenootschap (duur 15 à 20 minuten, doorlopend)
Horecagelegenheid met gerechten erkend als immaterieel erfgoed
Verzamelpunt van de wandeling door het Apeldoorns Gidsencollectief langs de Loolaan (doorlopend, 30 minuten)
- Datum | tijd:** Zaterdag 9 en zondag 10 september | **11.00 - 17.00 uur**
- Adres:** Piet Joubertstraat 14, 7315 AV Apeldoorn
- Toegankelijkheid:** Toegankelijk voor gebruikers van rollator en rolstoel
Parkeergelegenheid achter de herberg
- Overig:** Het Vertelgenootschap brengt het verleden tot leven in een vertelling gebaseerd op historische feiten. Startpunt wandeling van 30 minuten langs de Loolaan met wetenswaardigheden door het Apeldoorns Gidsencollectief

8. BOSWEG 11, VILLA HENRIËTTE

De vrijstaande villa aan de rand van de Indische buurt is in 1900 gebouwd in een overgangsarchitectuur onder invloed van de neorenaissance- en de chaletstijl. Karakteristiek zijn de rijk uitgevoerde serres met balusters aan voor- en achterzijde.

De glas-in-loodramen van de serre aan de straatkant vertonen invloed van de art nouveau, terwijl het trappenhuis eenvoudigere ruitvormige glas-in-loodramen heeft. Het huis is rijk aan versieringen, zoals de fraai uitgevoerde dakkapellen, de schijnspanten boven de topgevels aan de voor- en achterzijde, en de gevels met gepleisterde speklagen en siermetselwerk.

Na jaren van verval is de villa in 2018-2019 gerestaureerd met behoud van de vele authentieke kenmerken en herstel van de oorspronkelijk kleuren. Bij de restauratie is het huis - met inachtneming van de monumentale regels - grondig geïsoleerd en voldoet het wooncomfort aan de eisen van de huidige tijd. In 2020 hebben de bewoners zelf de moes- en formele tuin in de bij het huis passende stijl ontworpen en aangelegd.

De tuin met verschillende terrassen, borders, een waterelement en diverse nestkasten is een thuis voor vogels, insecten, amfibieën en zoogdieren.

8. BOSWEG 11, VILLA HENRIËTTE PROGRAMMA

- Activiteiten:** Bezichtiging met uitleg over het huis en haar geschiedenis, de restauratie, de formele- en moestuin; bezichtiging van interessante voorwerpen uit het in het huis gevonden archief
- Datum | tijd:** Zaterdag 9 en zondag 10 september | **11.00 - 17.00 uur**
Uitsluitend toegankelijk met een tijdslot via registratie op: www.bosweg11.nl
Aanmelden kan vanaf 20 augustus
- Adres:** Bosweg 11, Apeldoorn
- Toegankelijkheid:** Kosteloos parkeren op de Loolaan (ca 100 meter)
Niet toegankelijk voor scootmobiel, rollator en rolstoelgebruikers
- Overig:** Er lopen twee honden op het erf

9. ARCHEOLOGISCHE HOTSPOT ORDERBOS

Kent u de ijzerslakkenhoop naast Atletiekvereniging AV'34? Hier, aan de rand van het sportpark, ligt een grote hoop ijzerslakken uit de middeleeuwen. Ijzerslak is het afval dat overblijft na het winnen van ijzer uit ijzererts. In de vroege middeleeuwen, zo tussen de zevende en twaalfde eeuw, gebeurde dat op grote schaal rond Apeldoorn.

Archeologen deden deze ontdekking na onderzoek van de vele ijzerslakkenhopen en rijen ijzerkuilen die nog op de stuwwal te vinden zijn. Uit de ijzerkuilen is ijzererts (klapperstenen) gegraven. We leggen je ter plaatse uit hoe daar in de vroege middeleeuwen ijzer van werd gemaakt en wat dat destijds betekende voor de samenleving en het landschap.

Ook is de mobiele Archeohotspot voor de Veluwe van de gemeente Apeldoorn aanwezig. Bij de Archeohotspot leer je de lokale archeologie kennen en krijg je echt vondstmateriaal in handen. Heb je zelf iets gevonden? Neem het dan mee en laat het door de archeologen bekijken.

Vanaf deze locatie start er een wandeling naar het Hapsdorp. Onderweg laat de gids je allerlei grondstoffen en de historie van het gebruik ontdekken.

In het Hapsdorp kun je met deze grondstoffen aan de slag onder begeleiding van 'prehistorische' ambachtslieden (zie ook locatie 10 Hapsdorp).

9. ARCHEOLOGISCHE HOTSPOT PROGRAMMA

Activiteiten: Archeohotspot Veluwe, informatie over archeologie voor jong en oud, bodemvondstenspreekuur; rondleiding ijzerslakkenhoop
IVN wandeling van ongeveer één uur vanaf locatie #9 (archeologische ijzerslakken bij Sportpark Orderbos) naar het Hapsdorp (locatie #10). Onderweg uitleg over de natuurlijke grondstoffen die in de ijzertijd werden gebruikt. Tevoren inschrijven, zie hieronder en scan de QR-code hiernaast

Datum | tijd: 9 en 10 september | 11-16 uur

Adres: Sportpark Orderbos 19, naast Atletiekvereniging AV'34

Toegankelijkheid: Beperkt kosteloos parkeren in de omgeving mogelijk
Deels toegankelijk voor scootmobiel, rollator en rolstoelgebruikers

Overig: Voor tijden en inschrijven voor de wandeling van Orderbos naar Hapsdorp scan je bovenstaande QR-code: Historische pendelbussen rijden op en neer tussen Station Apeldoorn, de archeologische ijzerslakken bij het Orderbos (p. 24) en het Hapsdorp (p. 26). Voor vertrektijden van de pendelbussen zie Stichting Veteraan Autobussen (pp. 56-57)

Twee leerlingen van het Veluws College Mheenpark zijn aanwezig voor het beantwoorden van vragen.
Voor nadere informatie, zie: <https://www.facebook.com/ArcheohotspotVeluwe>; <https://www.archeohotspots.nl>

10. HAPSDORP

Verscholen in de bossen rond Apeldoorn ligt een kleine nederzetting uit de ijzertijd, het Hapsdorp. Op een plateau in het Haasbergerravijn, een smeltwaterdal uit de voorlaatste ijstijd, liggen rond een dorpsplein twee woonboerderijen, een open kapschuur, enkele dierenverblijven, kookhutten, een kleine smidse en diverse overkappingen en opslagplaatsen voor brandhout. De boerderijen zijn reconstructies van de ijzertijdboerderijen die zijn opgegraven bij het dorp Haps in Noord-Brabant. De specifieke bouwwijze van deze boerderijen heeft de term 'Hapsboerderij' in het leven geroepen, de naam die nu voor alle boerderijen van dit type wordt gebruikt.

Deze verborgen parel is bij veel Apeldoorners onbekend, maar niet voor de Hapsburgers. Dat zijn de duizenden schoolkinderen die sinds de jaren zeven-

tig van de vorige eeuw enkele dagen in het Hapsdorp hebben gewoond. De kinderen ervaren drie dagen lang hoe het leven was rond 500 v.Chr. Ze malen er graan, bakken brood, hoeden de schapen, en slapen op koeienhuiden en stro. Het 'overleven' dichtbij de natuur, de zorg voor het dorp, voor de dieren en voor elkaar is voor de kinderen een onvergetelijke ervaring.

Het Hapsdorp is een educatief project dat in de jaren zeventig is gestart op initiatief van het Centrum voor Biologieonderwijs van de gemeente Apeldoorn. Tegenwoordig is de exploitatie in handen van Stichting Prehistorisch Kamp Apeldoorn. Het is een unieke plek waar kinderen al bijna vijftig jaar een prachtig educatief avontuur beleven.

10. HAPSDORP PROGRAMMA

Activiteiten: Bezichtiging van het archeologische Hapsdorp

Oude ambachten: ambachtslieden zetten de grondstoffen uit de omgeving om in praktische gebruiksvoorwerpen

Bezoekers kunnen ook zelf aan de slag

IVN wandeling van ongeveer één uur vanaf locatie #9 (archeologische ijzerslakken bij Atletiekvereniging AV'34, Orderbos 19) naar het Hapsdorp (locatie #10). Onderweg uitleg over de natuurlijke grondstoffen die in de ijzertijd werden gebruikt. Tevoren inschrijven, zie hieronder en scan de QR-code

Datum | tijd: zaterdag 9 en zondag 10 september | 11.00 tot 16.00 uur

Adres: Lammertspad zonder nummer

Toegankelijkheid: Zeer beperkte parkeermogelijkheid (parkeerplaats Soerenseweg). Kom bij voorkeur te voet (wandeling IVN), per fiets of met de historische pendelbus. Minder goed toegankelijk voor gebruikers van een scootmobiel, rollator of rolstoel

Overig: Voor tijden en inschrijven voor de wandelingen scan je bovenstaande QR-code
Historische pendelbussen rijden op en neer tussen Station Apeldoorn, de archeologische ijzerslakken bij het Orderbos (#9) en het Hapsdorp (#10). Voor vertrektijden van de pendelbussen zie Stichting Veteraan Autobussen (pp. 56-57)

Twee leerlingen van het Veluws College Mheenpark zijn aanwezig voor het beantwoorden van vragen. Nadere informatie over Hapsdorp op www.hapsproject.nl en Facebook: Hapsdorp Apeldoorn

11. THEEHUIS WESTENENKERPARK

Het Theehuis bij het Westenenkerpark is een voorbeeld van vernieuwing en vitaliteit in een buurt met een rijke historie. Het Theehuis vervult daarin een verbindende functie en is na een verbouwing zo goed als af. In de lichte ruimte kun je een drankje drinken met uitzicht op het prachtige park. Het theehuis wordt gebruikt voor allerlei activiteiten. Zo repeteren er diverse koren en vinden mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt er een werkplek. Ook kun je meedoen in het breicafé of kun je er leren tekenen en schilderen. Kunstenaars exposeren er hun werk. Vrijwilligers smeren broodjes voor het ontbijt van kinderen van de Rietendak-school. Het maatschappelijk werk heeft er een eigen werkplek. Kort en goed: genoeg om te laten zien!

Het Westenenkerpark en de Metaalbuurt liggen op het vroegere land van boer Houtjes. In 1917 werd hij in zijn boerderij vermoord. Men is nooit achter de toedracht van deze moord gekomen. Lange tijd werd deze buurt daarom Houtjesdorp genoemd. Vanaf 1924 werd het Westenenkerpark door werkløzen als groenvoorziening voor de Metaalbuurt aangelegd. Om de kinderen en jongeren uit de buurt belangstelling voor de natuur bij te brengen, organiseerde men er speciaal een dag waarop zij bomen in het park konden planten. Die traditie wordt tot op de dag van vandaag voortgezet, want bij het Theehuis is een tuin aangelegd waar schoolkinderen leren tuinieren. Het Westenenkerpark heeft samen met de Metaalbuurt de status van beschermd stads-

gezicht. Vrijwilligers uit de buurt zullen u tijdens de Open Monumenten Dagen aan de hand van een gevarieerd programma de vele facetten van het Theehuis en de directe omgeving laten zien.

ACTIVITEITEN

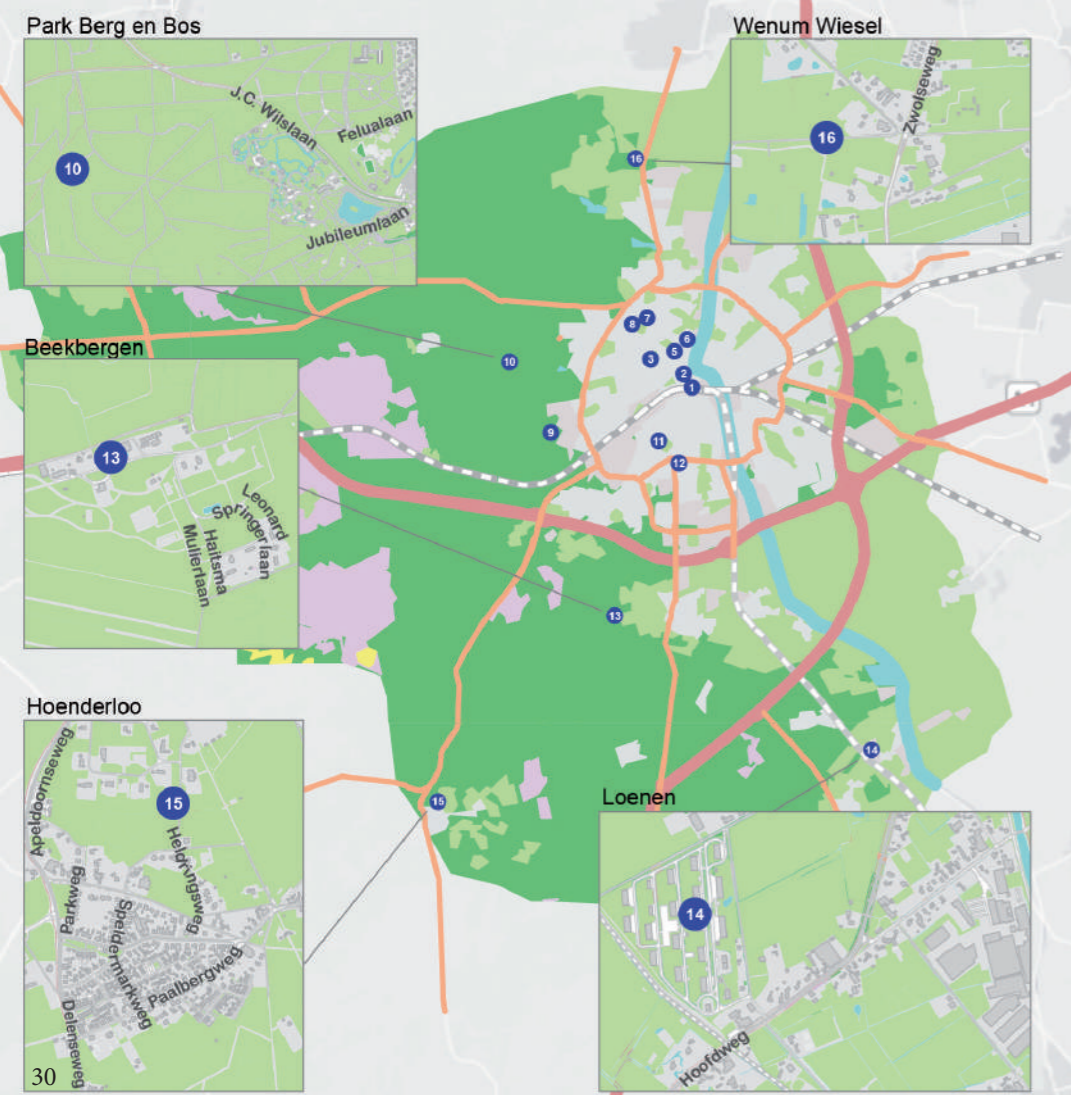
Genieten van de natuur IVN gidsen (Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid) verzorgen een korte excursie door het park. Het park is een groen hart in een multiculturele wijk. Opvallend is het centrale grasveld met alleenstaande bomen, die allemaal een ronde kroon hebben. Er zijn ruim 116 bomen te vinden van 30 verschillende soorten. Al deze bomen trekken vogels en insecten aan. Ook de wilde flora krijgt een kans.

Buurttuin Vrijwilligers uit de buurt zorgen voor het onderhoud van de biodiverse buurttuin. Een aantal bakken zijn speciaal gereserveerd voor de leerlingen van de Rietendak-school. Elke klas heeft zijn eigen tuin. De tuinders delen de overvloedige oogst graag voor een zachte prijsje met de buurt. De buurttuin is tijdens de monumentendagen doorlopend te bezichtigen.

Muziekvereniging Eendracht trapt af met een muziektocht door de buurt. Kinderen lopen met het orkest mee. De vereniging bestaat 101 jaar en is historisch nauw verbonden met de wijk.

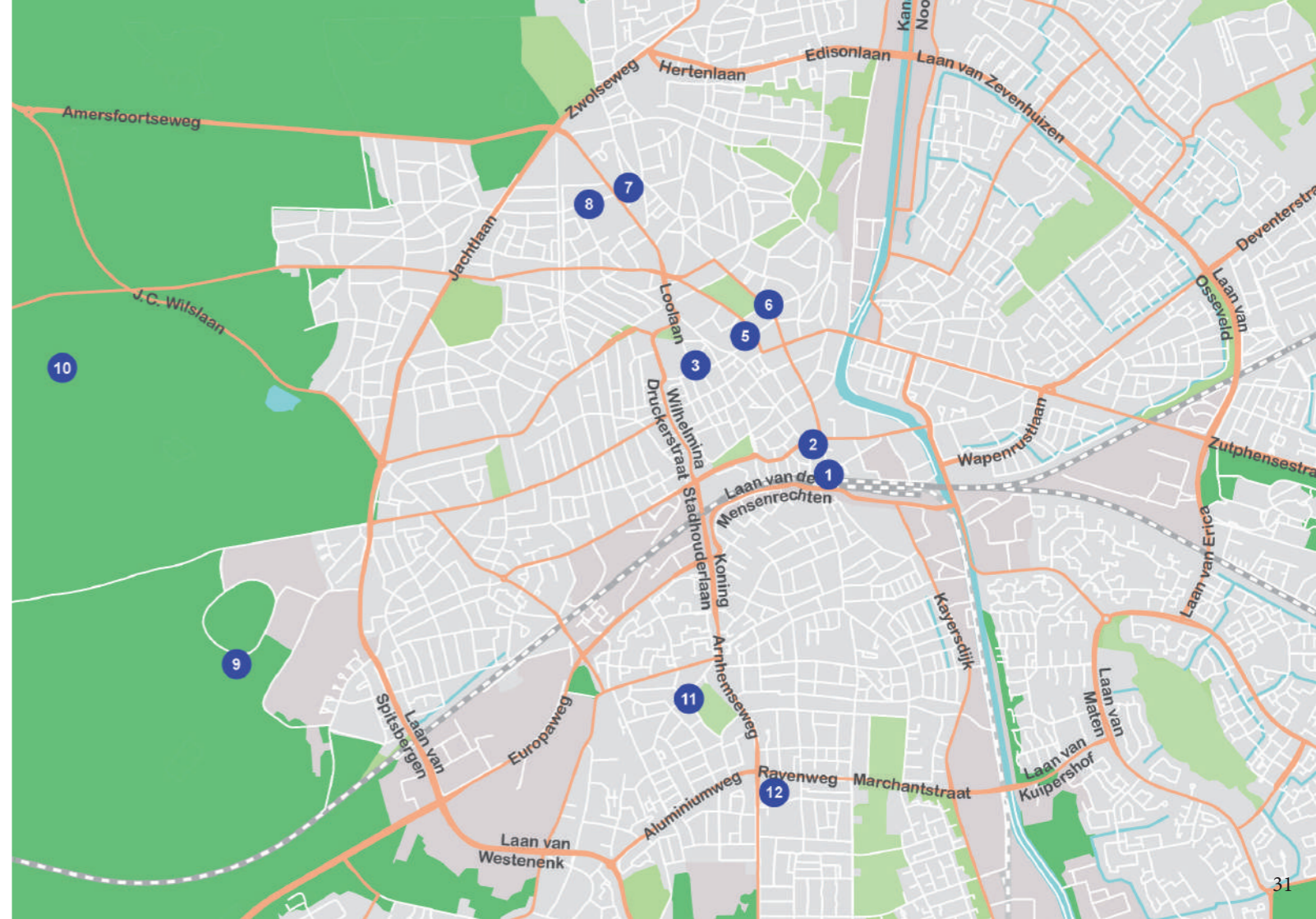
(activiteitenprogramma Westenenkerpark gaat verder na de plattegronden op de volgende bladzijde).

LEGENDA

- 1 Stationsgebouw
- 2 Nieuwe tuin OLV-kerk
- 3 CODA+binnenstad
- 5 Paslaan 13
- 6 Huis De Pasch
- 7 Herberg Het Oude Loo
- 8 Bosweg 11
- 9 Orderbos
- 10 Hapsdorp
- 11 Westenenkerpark
- 12 Fabianus en Sebastianus, Sebastiaanplein
- 13 Parc Spelderholt + landgoed, Beekbergen
- 14 MOB-Veldhuizen - Loenen
- 15 Hoenderloo
- 16 Rotterdamse Kopermolen Eikenhorst, Wenum-Wiesel

ACTIVITEITEN

THEEHUIS WESTENENKERPARK

Koormuziek onder leiding van Wilco Stronks. Geniet van het Nederlandstalig pop-&rockkoor KLINKT GOED, Soul-&Discokoor FAME, Vocalgroup ADD9 en Overdagkoor ZOETGEVOOISD. Bij al deze koren is voldoende plek om mee te zingen. De band **INDIAN SUMMER** speelt naast eigen werk, covers van o.a. Jackson Browne, Tom Petty en de Rolling Stones.

Sport: In het park zullen sport clinics gegeven worden. Eén daarvan is een clinic schermen! Schermen is een sierlijke, snelle, tactische en dynamische vechtsport waarbij lichaam en geest intensief worden gebruikt. Je vecht met floret, degen of sabel. Tijdens het duel moet de schermer zijn tegenstander trachten te slim af te zijn. Dit kan door subtiele schijnbewegingen of door onverwachte aanvallen. Aanmelding voor deze clinic kan op de dag zelf of via www.deklupapeldoorn.nl

Kinderactiviteiten Voor de kinderen zijn er diverse kinderactiviteiten. Zo mogen ze op beide dagen onder

leiding van Marieke de Koning hun eigen ansichtkaart maken en versieren met servetjes. In de Rietendak-school is een klaslokaal ingericht zoals die er in vroegere tijden uitzag. Kinderen kunnen er leren schrijven met een kroontjespen. Als de bel klinkt is het buitenspeeltijd. Hoepels, stelten, tollens, springtouwen en kaatsballen. Probeer het maar uit.

Leren van de geschiedenis De Vereniging Oud Apeldoorn (VOA) neemt u in een speciale expositie in het Theehuis mee in de geschiedenis van het park en de buurt. Luister naar de boeiende verhalen van buurtbewoners die hier van kinds af aan gewoond hebben. De expositie is doorlopend te bezichtigen.

Kunstmarkt Op beide dagen is er in het Westenenkerpark een kunst- en infomarkt met maar liefst 40 kramen. Niet alleen is er werk te zien van kunstenaars maar ook een divers aanbod van kunstzinnig, handgemaakte materialen. .

11. WESTENENKERPARK

Programma: Muziekvereniging Eendracht verzorgt op 9 september de opening met een optocht door de buurt die om 11.00 uur eindigt bij het Theehuis

Zaterdag 9 en zondag 10 september:

11.00-17.00	Kunstmarkt
11.00-17.00	Rietendak-school, schrijven met kroontjespen en traditionele kinderspelen op het schoolplein
11.30-12.30	Clinic Muziek door Eendracht
12.30-13.00	Koormuziek
12.30-13.00	IVN wandeling
13.30-14.00	Koormuziek
14.00 -15.30	Clinic schermen
15.00 -15.30	IVN wandeling
15.00-16.00	Clinic Muziek door Eendracht

Adres: Westenenkerpark, Zilverweg 32, 7335 DC Apeldoorn

Toegankelijkheid: Het Theehuis is toegankelijk voor scootmobiel, rollator en rolstoelgebruikers. Voorkeur om te voet of per fiets te komen. Parkeermogelijkheden in de buurt van het park zijn zeer beperkt

12. KLIMSCHOOL IN DE FABIANUS EN SEBASTIANUS

De H.H. Fabianus en Sebastianus, zoals de kerk oorspronkelijk heette, werd in 1923 en 1924 gebouwd door de Bredase architect Jan van Dongen jr. Door teruglopend kerkbezoek en de slechte bouwkundige staat werd de kerk in 2012 aan de eredienst onttrokken. Sindsdien staat dit Rijksmonument leeg. Maar daar komt verandering in! Dit najaar zal klimcentrum Boulder Apeldoorn de deuren van dit fraaie gebouw weer openen. Tijdens de verbouwing krijgt u met beeldmateriaal, zoals een slideshow, uitleg over de klisport boulderen en de historische achtergronden. Trainers zijn aanwezig voor nadere uitleg. Daarnaast zal er een kleine expositie zijn over de geschiedenis van de kerk.

In 1920 was de Arnhemse weg niet meer dan een pad, in de winter zelfs slecht begaanbaar. De hei eromheen was nauwelijks bebouwd. Toch leek de tijd rijp om voor de ruim duizend katholieken uit het zuiden van Apeldoorn een eigen kerk te bouwen. Midden in de lege heidevelden riep het kolossale gebouw bij velen al snel het beeld van een schaapskooi op.

De 'Fab & Sep' is dan ook een zeer fors bakstenen gebouw met een magistrale ingangspartij. Hij is beïnvloed door de architectonische vormgeving van het expressionisme en de Amsterdamse School. De kerk valt vooral op door het reusachtige zadeldak. Het sierlijke

opengewerkte torentje is opmerkelijk lichtig. De kerk is een nagenoeg gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een kerkgebouw met een strakke en eenvoudige uitgevoerde ornamentiek.

12. PROGRAMMA DE FABIANUS EN SEBASTIANUS

Activiteiten: Informatie over boulderen van klischool Boulder Apeldoorn. Doorlopende bezichtiging van de kerk met expositie over de geschiedenis van de kerk

Datum | tijd: Zaterdag 9 en zondag 10 september:
11.00 tot 17.00 uur

Adres: Sebastiaanplein 3 7333 BA Apeldoorn

Toegankelijkheid: Tijdens de verbouwing minder geschikt voor rolstoelgebruikers en scootmobiel. Beperkt kosteloos parkeren in de omgeving

Overig: www.boulderneoliet.nl

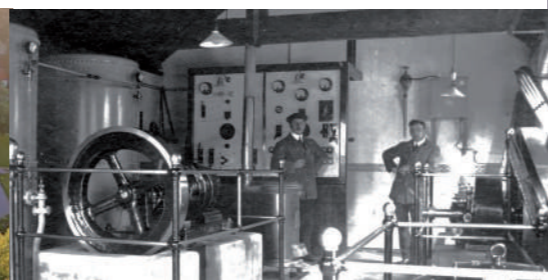

13. PARC SPELDERHOLT

Ingenieur Jonkheer Louis Frederik Teixeira de Mattos (1872-1945) kocht in 1905 gronden op in Beekbergen en begon met het aanplanten van vooral grove dennen om de verzanding tegen te gaan. Hij gaf de Haarlemse architect F.N.J. Haitsma opdracht een monumentaal landhuis te ontwerpen op een hoog punt van het terrein. Na voltooiing van het landhuis met een koetsierswoning en andere dienstwoningen, in 1908, kwam de familie in Beekbergen wonen. In 1916 vonden verbouwingen plaats naar ontwerp van A.H. Wegerif. Van de latere verbouwingen in de jaren vijftig zijn de architect(en) niet bekend. Teixeira de Mattos werd gemeenteraadslid en wethouder in Apeldoorn.

In 1921 verhuisde de familie naar Den Haag en schonk Teixeira de Mattos het park en landhuis aan de Staat der Nederlanden, onder voorwaarde dat daar een instelling voor landbouwkundig onderzoek zou komen. Dat werd het Rijksproeffokstation en de Rijksvoorlichtingsdienst voor de Pluimveeteelt. Wat begon met kleine kippenschuurtjes groeide uit tot een enorm complex. In 1997 verhuisde het instituut daarom naar Lelystad. Tegenwoordig huist op het landgoed Parc

Spelderholt een stichting voor jongeren met een verstandelijke beperking. De jongeren volgen een ontwikkeltraject wonen, werken en leren, en werken daartoe mee in het hotel-restaurant, in het kasteel (bij vergaderingen en feesten) en bij het onderhoud van het landgoed. Het landhuis in nieuw-historiserende vormgeving vormt met de landschappelijke omgeving en diverse bijgebouwen in chalet- en stadsvakwerkstijl een schilderachtig totaalbeeld. Alle gebouwen zijn gemeentelijk monument.

13. PARC SPELDERHOLT

Het Koetshuis heeft twee bijgebouwen, waarvan één met een waterpompinstallatie. De brede koetsingangen aan de voorzijde zijn vervangen door vensters. Het koetshuis biedt tegenwoordig huisvesting aan de studenten. Rechts van het koetshuis staat de imposante kip voor het kantoor van de World Poultry Science Association.

De Portierswoning is de voormalige tuinmanswoning en is gelegen aan de toegangslaan van het landgoed.

Het Tennishuisje ofwel het zachtgroen geverfde, romantische prieel op de voormalige tennisbaan is oorspronkelijk gebouwd als tuinhuisje voor de dochter des huizes.

De Maalderij met silo dateert uit 1955 en is gebouwd in Delftse Schoolstijl. Het diende voor opslag en bewerking van kippenvoer, getuige de

speciale vierkante groene dakopbouw, en voorzag alle kippenschuren van voer.

Tuinaanleg Voor de tuin van 10 hectare nam Teixeira de Mattos de Haarlemse tuinarchitect Leonard A. Springer in de arm, die vooral na 1900 veel opdrachten kreeg van zowel gemeenten als particulieren. Zijn ontwerpen hebben een traditioneel-romantisch karakter. In het wandelbos is de structuur van slingerpaden in krakelingpatroon bewaard gebleven, en achter het huis de symmetrische terrastuin (voormalig rosarium) met diverse borders.

De Mammoetboom behoort tot een van de hoogste mammoetbomen van Nederland. Voel de schors van de stam en bekijk de korte gedrongen kegels die op de grond te vinden zijn. Je hebt zicht op het grasveld, omzoomd met rododendrons, en op het kasteel. De klok midden op het dak van het kasteel luidde in vroeger tijden om het volk op het land te melden dat het schafttijd was.

Het witte tuinhuis is ontworpen en geschonken door Jan des Bouvrie bij de opening van het hotel (2004).

13. PROGRAMMA

Programma: Bezichtiging van het landgoed en de zich daarop bevindende monumenten, op eigen gelegenheid of met gidsen. Op zaterdag in de grote stretchtent optreden door Harmonieorkest Prinses Juliana uit Beekbergen. Horecagelegenheid bij de Wildhut, de stretchtent en het restaurant met terras

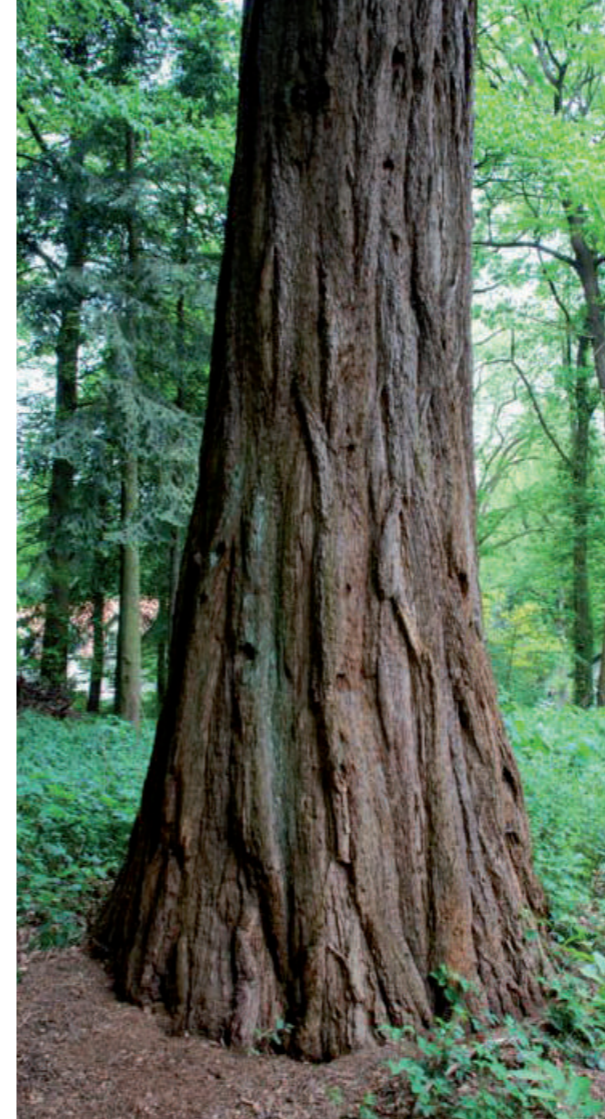
Datum | tijd: Zaterdag 9 en zondag 10 september |
11.00 - 17.00 uur

Adres: Spelderholt 3-16, 7361 DA Beekbergen

Toegankelijkheid: Rolstoelgebruikers welkom
Parkeren op eigen terrein mogelijk

Overig: Historische pendelbussen rijden op en neer tussen Station Apeldoorn, Parc Spelderholt en MOB Veldhuizen in Loenen (#14) Voor vertrektijden van de pendelbussen zie Stichting Veteraan Autobussen (pp. 56 en 57). Vier leerlingen van het Veluws College Mheenpark zijn aanwezig voor het beantwoorden van vragen

www.parcspelderholt.nl

14. MOBILISATIECOMPLEX VELDHUIZEN, LOENEN

In een bosrijk gebied naast het oude treintracé in Loenen ligt een voormalig Mobilisatiecomplex van Defensie. Ruim tien jaar geleden ging het complex in de verkoop. Het terrein was overwoekerd, de natuur had er weer bezit van genomen. De nieuwe eigenaar schoonde het militaire terrein op en dunde de begroeiing uit. De lichtinval verbeterde en er ontstond een open loofbos met ruimte voor ondergroei, een kruidenlaag, jonge eiken en berken, bessen en allerlei dieren. Het bijzonderste zijn de rode bosmier en de kamsalamander.

Sinds 2015 is het complex in particuliere handen. Het magazijncomplex is sindsdien omgevoerd tot een succesvol bedrijvenpark. Organisaties zoals de Brandweer Noord- en Oost Gelderland huren complete hallen. Daarnaast zijn er veel lokale bedrijven die kleinere units in gebruik hebben. Sinds 1 juli 2023 is een hallencomplex in gebruik genomen door Stichting Veteraan Autobussen (SVA), die vanwege de bouw van woningen haar onderkomen aan de Vlijtseweg in

Apeldoorn moest verlaten. De SVA viert de ingebruikname van dit hallencomplex op het groenste bedrijvenpark van Nederland met een Open Huis tijdens de Open Monumenten Dagen. De tentoonstelling omvat alle oude bussen (voor zover niet in gebruik als vervoer voor bezoekers van de Open Monumenten Dagen). Ook andere organisaties op het bedrijventerrein, waaronder in ieder geval de Brandweer, doen mee aan de tentoonstelling van oud materieel.

14. MOBILISATIECOMPLEX VELDHUIZEN, LOENEN PROGRAMMA

Activiteiten: Bezichtiging van het Mobilisatiecomplex Veldhuizen met tentoonstelling van oud materieel van onder meer de Stichting Veteraan Autobussen en de Brandweer Noord- en Oost Nederland
Demonstraties van de Stichting Dorsclub Lieren, club van Historische Tractoren en Machines
Optreden van het Oosterhuuzens Dialectkoor

Datum | tijd: zaterdag 9 en zondag 10 september | **11.00 tot 17.00 uur**

Adres: Veldhuizen 3 – 14, 26

Toegankelijkheid: Ruime parkeermogelijkheden voor auto's en fietsen
Ook te bereiken met een historische pendelbus vanaf Station Apeldoorn
Goed toegankelijk voor gebruikers van een scootmobiel, rollator of rolstoel

Overig: Voor actuele tijden van de demonstraties en optredens, zie
www.monumentendagenapeldoorn.nl of www.erfgoedplatformapeldoorn.nl

Historische pendelbussen rijden op en neer vanaf station Apeldoorn (via Parc Spelderholt (locatie 13) naar Loenen (locatie 14). Nadere informatie over Stichting Veteraan Autobussen (pp. 56-57)

Nadere informatie over Mobilisatiecomplex Veldhuizen op
www.sva-museumbussen.nl resp. www.veldhuizenverhuur.nl

15. HISTORISCH HOENDERLOO

Vanaf Museum De Kleine Arcke maakt u onder begeleiding van een gids een fietstocht van anderhalf uur (8 km) langs de verborgen geschiedenis van Hoenderloo. In de bezoekersruimte van het museum wordt permanent aandacht besteed aan de schrijver A. den Doolaard, de geschiedenis van het dorp en het 170 jaar oude Jongenshuis Hoenderloo.

Tijdens de Open Monumentendagen is er daarnaast aandacht voor het thema Levend Erfgoed: onze zeldzame historische huisdierrassen. Het zijn rassen die in onze streken zijn ontstaan en beter zijn aangepast aan ons landschap en klimaat. De fietstocht brengt u naar een voormalige huisplaats in het Hoenderlose Bos. Onder de boom die haar grootvader nog geplant heeft, vertelt een voormalige bewoonster over de boshistorie en de bewoningsgeschiedenis, wonen en werken in het bos, overexploitatie en herbebossing, bijzondere bomen, exoten, ziekte en verval. Afhankelijk van het weer en de beschikbare

tijd kan vanaf deze locatie nog twee kilometer worden doorgefietst naar urnenvelden, middeleeuwse ijzerwinning en oude markegrenzen. De duur van de fietstocht wordt dan maximaal twee uur. Het terrein van Staatsbosbeheer grenst aan het infanterieschietterrein ISK De Harskamp. Speciaal voor deze OMD mag u onder begeleiding van uw gids een bezoek brengen aan het onderduikhol (Hol van Schol/Beatrixhol) uit de Tweede Wereldoorlog. Op deze locatie vertelt Margriet Schol het verhaal van verzetsmensen, moed, toevalligheden en stomme pech. Daarna fietsen we weer terug naar Museum De Kleine Arcke.

15. HISTORISCH HOENDERLOO PROGRAMMA

- Activiteiten:** Fietstocht op eigen fiets onder begeleiding van een gids
Expositie over het thema levend erfgoed, geschiedenis van Hoenderloo en het Jongenshuis Hoenderloo in museum De Kleine Arcke
- Datum | tijd:** zaterdag 9 en zondag 10 september.
Museum geopend **van 10 tot 17.00 uur**
Vertrektijden fietstocht op zaterdag en zondag om: **10.30, 12.00, 14.00 en 15.30 uur.**
- Adres:** De Kleine Arcke Heldringsweg 17 7351 BE Hoenderloo (achter de Heldringskerk)
- Toegankelijkheid:** Museum De Kleine Arcke is niet toegankelijk met scootmobielen en rolstoelen
In het museum kunt u koffie en thee krijgen en is toiletbezoek mogelijk
Geen horeca- en toiletgelegenheid tijdens de fietstocht
- Parkeren:** Bij het museum beperkte parkeergelegenheid. Voldoende kosteloos parkeren in de omgeving

16. LANDGOED DE ROTTERDAMSE KOPERMOLEN, WENUM WIESEL

Landgoed de Rotterdamse Kopermolen is een verborgen juweel in Apeldoorn. De eigenaren delen dit kostbare bezit graag met de deelnemers aan de Open Monumenten Dagen. Let op: het aantal bezoekers is beperkt en vooraanmelding is noodzakelijk.

Op dit landgoed is rond 1627 een papiermolen gebouwd. Deze molen werd in 1753 gekocht door de Rotterdamse scheepsbouwer Daniel de Jongh die deze verving door een kopermolen. Hij gaf het landgoed de naam Landgoed de Rotterdamse Kopermolen. Met behulp van de kopermolen werden koperen platen geslagen waar (houten) schepen mee bekleed werden. Voor het opstuwen van het beekwater liet De Jongh een grote vijver (wijer) graven. Ook liet hij verschillende boomsoorten in de omgeving planten, heeft hij vijvers en wandelpaden aangelegd en richtte hij het

geheel in tot een voornaam landgoed met herenhuis. Het water voor de molen wordt nog altijd aangevoerd door twee sprengen die door het buurtschap Wiesel lopen. Van de gebouwen zijn de restanten van de fundering nog te herkennen en ook is de gemetselde kade nog te zien. De plek waar de molen gestaan heeft (met een waterval van vier meter) en de wijer met bomen zijn eveneens te bezichtigen. Bij uw bezoek aan dit landgoed krijgt u een inkijkje in het mooie sprengengebied waarbij u tevens meer te weten komt over waarom deze destijds gegraven zijn en wat ze nu in ecologisch opzicht betekenen.

16. LANDGOED DE ROTTERDAMSE KOPERMOLEN, PROGRAMMA

- Activiteiten:** Rondleiding over het landgoed (duur circa 1 uur; maximaal 100 deelnemers per dag)
Aanmelden verplicht. Aanmelden kan via onderstaande QR-code:
- Datum | tijd:** Zaterdag 9 en zondag 10 september
1e ronde **11.00 – 12.00 uur** (maximaal 50 deelnemers)
2e ronde **15.00 – 16.00 uur** (maximaal 50 deelnemers)
- Adres:** Landgoed De Rotterdamse Kopermolen, Kopermolenweg 5, Wenum Wiesel
- Toegankelijkheid:** Kom bij voorkeur op de fiets. Parkeren voor auto's is beperkt mogelijk aan één zijde van de Kopermolenweg.
- Parkeren:** Vanwege veiligheid en privacy mogen er géén foto's gemaakt worden en/of verspreid worden via sociale media

OOK TE DOEN DIT WEEKEND

Mystery Monument Diner 2023:

Na eerdere succesvolle edities is er ook dit jaar weer een 'Mystery Monument Diner': een heerlijk diner op een (nog) geheime, monumentale plek in Apeldoorn. U wordt verwelkomd in een monument waar de tafels prachtig gedekt zijn. Onder het genot van een heerlijk diner komt u meer te weten over die locatie en wordt u meegenomen in de sfeer van weleer. Welke locatie het is? Dat hoort u op de dag zelf, maar dat het een unieke plek is, is zeker!

Het 'Mystery Monument Diner' vindt plaats op Zaterdag 9 september (2 shifts) en zondag 10 september. Per avond is slechts een beperkt aantal plaatsen beschikbaar.

baar, wacht dus niet te lang met reserveren. Dit kan via www.ticketkantoor.nl/shop/MMD2023. Bent u nieuwsgierig geworden of wilt u op de hoogte blijven, volg ons dan via Instagram (@mysterymonumentdiner) en houd de lokale media in de gaten. Het 'Mystery Monument Diner' is een initiatief van de gemeente Apeldoorn in samenwerking met Stichting Erfgoedplatform Apeldoorn en Stichting Apeldoornse Monumenten.

Nationale Orgeldag ruim 20 jaar!

Binnen het thema Levend Erfgoed mag het orgel als instrument niet ontbreken. Wekelijks klinkt dit toonbeeld van cultureel erfgoed in vele kerken. Sinds 2002 is de Nationale Orgeldag een jaarlijks terugkerend evenement dat samenvalt met de zaterdag van de Open Monumentendagen. Tijdens deze dag kunnen bezoekers zelf kennismaken met het kerkorgel, door te luisteren, te kijken of zelf te bespelen! De gemeente Apeldoorn bezit een scala aan prachtige orgels. Op zaterdag 9 september, vanaf 10.00 uur tot 14.30 uur wordt er gespeeld op de orgels van de volgende Apeldoornse kerken. U mag ook zelf spelen!

Programma:

- Grote Kerk - Loolaan 16
- Julianakerk - Deventerstraat 91
- O.L.V. kerk - Hoofdstraat 18
- Regentessekerk - Regentesselaan 14

Het jaarlijkse slotconcert wordt dit jaar gegeven door Stadsorganist Toon Hagen in de Grote Kerk om 15.00 uur.

Alle deelnemende kerken en het slotconcert zijn gratis toegankelijk. Actuele informatie vindt u op www.nationaleorgeldag.nl

Grote Kerk, Expositie 'Tijd voor kleur'

De Grote Kerk, Loolaan 16, is niet alleen het podium voor het slotconcert van de Nationale Orgeldag in Apeldoorn, maar ook voor de expositie 'Tijd voor kleur'. Openingstijden van 11.30-16.30 uur. Gratis toegang, parkeren achter de kerk.

Veluws College, viering 65-jarig bestaan

Op 10 september 2023 is het 65 jaar geleden dat het Veluws College is opgericht. In 1958 startte school-directeur G.A.M.M. van der Linden samen met 63 leerlingen in het houten noodgebouw, bestaande uit drie lokalen met oliekachels. In de jaren die volgden groeide het aantal leerlingen flink. Vijf jaar na de

Veluws College tussen de voormalige school voor kleuterleiders en de Sprengenborgh school

oprichting leverde de trotse directeur de eerste lichter geslaagde eindexamenkandidaten af en was hij hoofd van de eerste katholieke HBS met vijf klassen. Tien jaar later begeleidde Van der Linden de verhuizing naar de nieuwbouw aan de Waltersingel. Anno 2023 geeft het Veluws College onderwijs aan ruim vijfduizend leerlingen op verschillende locaties in en om Apeldoorn. Oud-leerlingen en docenten onthullen op 9 september om 12.30 uur een herinneringsbankje op de plek waar vroeger de houten school stond in het park aan de Henri Dunantlaan. Na de onthulling is er een reünie op het huidige Veluws College voor oud-leerlingen en -docenten. Kijk voor meer informatie op www.reunievcwalterbosch.nl

DEELNEMENDE ORGANISATIES

Apeldoorns Gidsen Collectief:

Het Apeldoorns Gidsen Collectief (AGC) telt zo'n twintig gidsen, en heeft als doel een breed publiek kennis te laten maken met cultuurhistorie, erfgoed en architectuur in de gemeente Apeldoorn.

De gidsen begeleiden wandelingen door diverse wijken en buurten en ze verzorgen daarnaast lezingen op maat. Het AGC is aangesloten bij Stichting Erfgoedplatform Apeldoorn.

Voor meer informatie zie www.apeldoornsgidsencollectief.nl

Op 9 en 10 september verzorgt het AGC tussen 11.00 en 17.00 uur een rondleiding langs een prominent stukje Loolaan, de Apeldoornse allée met allure. Startpunt is Herberg Het Oude Loo, Piet Joubertstraat 14 (locatie #7), eindpunt is restaurant Fong Sheng tegenover de Grote Kerk. Wie nieuwsgierig is naar de verrassende geschiedenis van historische panden, wil weten waar 'Manhattan aan de Loolaan' vandaan komt en waarom het Chinees-Indisch restaurant sinds 2020 op de lijst van immaterieel erfgoed staat, komt tijdens deze wandeling van een half uur zeker aan zijn trekken.

Dialect Koor Apeldoorn

Het Dialect Koor Apeldoorn is in 2013 opgericht om de cultuurhistorie van het Oost-Veluws dialect te koesteren. De leden van het koor dragen de streektaal een warm hart toe. Het repertoire bestaat uit Nederlandstalige vrolijke meezing- en luisterliedjes die worden gezongen in het dialect zoals het in Apeldoorn en omgeving wordt gesproken.

Dit dialect is een Nedersaksisch hoofddialect, dat gesproken wordt op de Veluwe en in de Achterhoek en in de provincies Groningen, Drenthe, en Overijssel en het westelijk deel van Noord-Duitsland nabij de grens met Nederland. Het koor bestaat uit dertig leden en staat onder leiding van dirigente Gemma Scherpen-

zeel. Het koor wordt begeleid door de muzikanten Ciel van Triest, Theo Kruitbosch en Henk van Delden. Het Dialect Koor Apeldoorn treedt tijdens de Open Monumentendagen op in Apeldoorn op nader te bepalen tijdstippen en locaties. Voor actuele informatie zie de flyer en www.monumentendagenapeldoorn.nl

Datura Middeleeuwse Muziek

Datura maakt verrassende middeleeuwse muziek voor diverse gelegenheden zoals openingen, recepties, schoolprojecten, festivals, directiediners, tuinfeesten en huwelijksfeesten. Alle muzikanten zingen en bespelen de harp, draailier, schalmei, vedel, Spaanse luit, davul, tamburellu, mondharp en diverse fluiten. Het programma bestaat uit een divers middeleeuws repertoire met opzwepende dansbare muziek, drankliederen, ballades, hoofsen en volksmuziek (Carmina Burana)

en religieuze muziek met o.a. cantigas di Santa Maria. Hierbij speelt Datura in een formatie van drie of vier muzikanten in stijlvolle middeleeuwse kleding.

Tijdens de Open Monumentendagen treedt Datura Middeleeuwse Muziek op in het centrum van Apeldoorn op nader te bepalen tijdstippen en locaties. Voor actuele informatie zie de flyer en www.monumentendagenapeldoorn.nl

Harmonieorkest Prinses Juliana, Beekbergen

Het Harmonieorkest Prinses Juliana Beekbergen is in 1909 opgericht in hotel De Gouden Leeuw in Beekbergen. Eind jaren zestig promoveerde het orkest naar de hoogste afdeling van de Koninklijke Nederlandse Federatie voor Muziekverenigingen, de vaandelafdeling. In de jaren negentig werd actief ruimte geboden aan jeugdige muzikanten om een plaats in het harmonieorkest te verwerven. Ook internationaal timmerde het orkest aan de weg met concertreizen naar Engeland, Oostenrijk en Duitsland. Vanwege zijn grote verdiensten voor de samenleving werd het Harmonieorkest Prinses Juliana Beekbergen bij zijn 100-jarig bestaan in 2009 door H.M. Koningin Beatrix onderscheiden met de Koninklijke Erepenning.

Op zaterdag 9 september zal het Harmonieorkest Prinses Juliana optreden op Parc Spelderholt tussen 11:00 en 17:00 uur op nader te bepalen tijdstippen. Voor actuele informatie zie de flyer en www.monumentendagenapeldoorn.nl

Jongerenraad Apeldoorn

De Jongerenraad in onze gemeente is de grootste van het land en dat is iets om trots op te zijn! Dat betekent dat er veel helpende handen zijn bij inspirerende evenementen zoals de Open Monumentendagen. We ontmoeten u graag op één van de locaties! De Apeldoornse Jongerenraad: wie zijn wij eigenlijk? Wij komen regelmatig bijeen om te praten over onderwerpen die spelen in onze gemeente. Daar nemen we de meningen van andere jonge Apeldoorners in mee. Graag gaan wij in gesprek met experts over bijvoorbeeld

duurzaamheid, cultuur of veiligheid. Zo kunnen wij naar de gemeenteraad stappen om aandacht te vragen voor thema's die we in ons tienpuntenplan hebben opgenomen. Daarnaast vinden we het ook gewoon gezellig om elkaar te ontmoeten in informele sessies of om de handen uit de mouwen te steken.

Kortom: wij zijn een ploeg enthousiaste, jonge Apeldoorners die graag meehelpt met activiteiten voor de inwoners van onze stad. Zo zorgen we ervoor dat jongeren betrokken worden bij de bijzondere verhalen die zich binnen en buiten de muren van onze monumenten afspelen. Volg ons op Instagram: **@jongerenraadapeldoorn**

Juniorgidsen van Het Veluws College Mheenpark

Ook dit jaar helpen leerlingen van het Veluws College Mheenpark mee als vrijwilligers van de Open Monumentendagen. Deze activiteit geldt voor hen als maatschappelijke stage. Ook krijgen

zij een beoordeling voor het schoolvak Mens & Maatschappij voor een onder-

zoek naar 'hun' monument en voor het maken van een bijbehorende informatiebrochure.

De leerlingen krijgen les van mij, Sander Hurenkamp, en ik vind het belangrijk om leerlingen buiten de klassikale lessen ook lessen te geven in de omgeving. Zo bezoeken wij de verschillende oorlogsmonumenten in Apeldoorn, volgen we een rondleiding op het terrein van het voormalige Apeldoornsche Bosch, maken we historische fietstochten en bezoeken Paleis Het Loo.

De leerlingen komen uit een 3 havo-vwo klas en helpen mee op de volgende locaties:

Paslaan 13 (#5); Huis De Pasch op Regentesse-laan 11 (#6); de archeologische locaties Orderbos (#9) en Hapsdorp (#10) en Parc Spelderholt in Beekbergen (#13). Zij informeren u graag over de geschiedenis en de wetenswaardigheden van deze locaties.

Koninklijke Stedelijke Harmonie

De Koninklijke Stedelijke Harmonie is Apeldoorns oudste (blaas)orkest. Het werd opgericht in 1850. Mede door het verblijf van de Koninklijke familie gedurende een groot gedeelte van het jaar in Paleis Het Loo was Apeldoorn een garnizoensplaats. Er waren dus soldaten in Apeldoorn gelegerd die behoefte hadden aan marsmuziek. Toen Koning Willem III hoorde dat er een muziekvereniging was opgericht die ook marsmuziek kon spelen, schonk hij het grote bedrag van 1000 gulden voor de aanschaf van instrumenten en deed de toezegging een door hem betaalde muziekmeester (dirigent) aan te stellen. Uiteraard werd van de 'Harmonie' verwacht dat ze aan officiële gelegenheden op Paleis het Loo

muzikale medewerking verleende. In 1951 werd ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan het predicaat Koninklijk toegekend en later ook het predicaat Stedelijk. In april 2010 heeft Hare Majesteit Koningin Beatrix besloten het recht tot het voeren van het predicaat 'Koninklijk' opnieuw te verlenen voor een periode van 25 jaar.

De Koninklijke Stedelijke Harmonie treedt op zondag 10 september op nader te bepalen tijdstippen en locaties op. Voor actuele informatie zie de flyer en www.monumentendagenapeldoorn.nl

Muziekkring De Veluwse Cantorij

Muziekkring De Veluwse Cantorij is opgericht in 1971 en bestaat uit ruim twintig gevorderde amateurzangers die samen mooie muziek willen maken. Kwaliteit en koorklank zijn belangrijk, maar zeker ook plezier en gezelligheid. De Veluwse Cantorij zingt onder leiding van dirigent Loes Egbers. Het repertoire bestaat uit wereldlijke en geestelijke, klassieke muziek uit alle tijden - van renaissance en barok tot moderne composities. De cantorij geeft meerdere concerten per jaar, in elk geval één in het voorjaar en één in het najaar. Op zondagmiddag verzorgt De Veluwse Cantorij optredens in de Onze Lieve Vrouwekerk, Hoofdstraat 18, om 14:30 en 15:30 uur.

Matrozenkoor

De Vereniging Matrozenkoor Apeldoorn is opgericht in 2008 met als doel om door middel van zang en muziek gelden bijeen te brengen voor goede doelen in de regio Apeldoorn. Kleinschalige, behoeftige organisaties met een maatschappelijke doelstelling kunnen hiervoor in aanmerking komen. Het koor brengt Nederlandstalige liedjes en wil daarmee het publiek een aangename middag of avond bezorgen. Het Matrozenkoor Apeldoorn treedt tijdens de Open Monumentendagen op nader te bepalen tijdstippen en locaties op. Voor actuele informatie zie de flyer en www.monumentendagenapeldoorn.nl

Muziekvereniging Eendracht Apeldoorn

In 1922 is Muziekvereniging Eendracht opgericht in de buurtschap Eendracht in Apeldoorn en bestaat dus al ruim honderd jaar. De muziekvereniging bestaat uit een fanfare en slagwerkgroep en verzorgt het hele jaar concerten en optredens. Zo zijn ze stevast te zien en te horen op Koningsdag en tijdens de wandelvierdaagses. Binnen de fanfare spelen de beginners en opmaatjes in een leerlingenorkest om zo op een gezellige manier samen te spelen. Ook bij de slagwerkgroep worden de leerlingen hierin begeleid. Mocht u dit wel eens willen uitproberen, u bent van harte welkom op maandagavond bij de slagwerkgroep en op dinsdagavond bij de fanfare. U bent natuurlijk nooit te oud om een muziekinstrument te leren spelen. Muziekvereniging Eendracht Apeldoorn trapt op zaterdag 9 september af met een muziekoftocht door de buurt van het Westenenkerpark (#11), onder meer over de Zilverweg naar het Theehuis, vanaf een uur of 10. Kinderen kunnen met het orkest meelopen. Voor informatie kunt u terecht op www.eendrachtapeldoorn.nl of via de mail info@eendrachtapeldoorn.nl of bezoek ons op Facebook.

Oosterhuuzens Dialectkoor

Het Oosterhuuzens Dialectkoor is een mannenkoor dat populaire liedjes zingt in het Oost-Veluws dialect. De thuisbasis van het koor is het dorp Oosterhuizen, een dorp aan het Apeldoorns kanaal. Alle liedjes worden in de streektaal gezongen en zijn dialectbewerkingen van bekende Nederlandse of buitenlandse liedjes. Bij sommige liedjes is de tekst en/of de muziek door eigen leden gemaakt. Door het zingen in het dialect laat het koor een geheel eigen geluid horen en neemt het een unieke plaats in bij de mannenkoren. Het koor heeft zo'n zestig leden en wordt begeleid door drie accordeonisten, een gitarist en een drummer. Het Oosterhuuzens Dialectkoor treedt op zaterdag 9 september op tussen 12:00 en 17:00 uur op nader te bepalen tijdstippen op het MOB-terrein Veldhuizen in Loenen (#14). Voor actuele informatie zie de flyer en www.monumentendagenapeldoorn.nl

De SVA is aangesloten bij Erfgoedplatform Apeldoorn. Voor meer informatie: www.sva-regio-oost.nl

Op zaterdag en zondag 9 en 10 september is er een gratis pendeldienst tussen:

1. Station Apeldoorn via het Orderbos naar Hapsdorp en zelfde route terug
2. Station Apeldoorn via Parc Spelderholt (Beekbergen) naar MOB-Veldhuizen (Loenen) en zelfde route terug. De aankomst - en vertrektijden ziet u in het schema op de pagina hernaast.

Stichting Veteraan Autobussen

De Stichting Veteraan Autobussen (SVA) is een landelijke vrijwilligersorganisatie met vijf regionale werkgroepen. Een daarvan is onze SVA Regio Oost (SVA RO), gevestigd op Veldhuizen 3-14 in Loenen. Hier staan ongeveer twintig bussen die tientallen jaren geleden al uit de circulatie zijn genomen. Een deel daarvan is het afgelopen jaar omgebouwd en rijdt nu op biobrandstof. Uitsluitend de bussen die op bio-brandstof rijden worden ingezet als OMD-pendelbus. Een aantal andere oude bussen wordt nog gerepareerd; sommige bussen zijn ware restauratieprojecten.

Route 1 vertrektijden: Pendeldienst station Apeldoorn via het Orderbos naar Hapsdorp en zelfde route terug

Van Station Apeldoorn naar Orderbos	Van Orderbos naar Hapsdorp	Van Hapsdorp naar Orderbos	Van Orderbos naar Station Apeldoorn	Aankomst station Apeldoorn
10.30 uur	10:50 uur			
11.30 uur	11:50 uur	12.00 uur	12:10 uur	12.30 uur
12.30 uur	12:50 uur	13.00 uur	13:10 uur	13.30 uur
13.30 uur	13:50 uur	14.00 uur	14:10 uur	14.30 uur
14.30 uur	14:50 uur	15.00 uur	15:10 uur	15.30 uur
	16.00 uur	16:10 uur	16.30 uur	16.50 uur

Route 2 vertrektijden: Pendeldienst station Apeldoorn via Spelderholt (Beekbergen) naar MOB-Veldhuizen (Loenen) en zelfde route terug

Van Station Apeldoorn naar Spelderholt-Beekbergen	Van Spelderholt-Beekbergen naar MOB-Veldhuizen Loenen	Van MOB-Veldhuizen Loenen naar Spelderholt-Beekbergen	Van Spelderholt-Beekbergen naar Station Apeldoorn	Aankomst station Apeldoorn
10.30 uur	10:50 uur	11.15 uur	11.35 uur	12.00 uur
11.30 uur	11:50 uur	12:15 uur	12:35 uur	13.00 uur
12.30 uur	12:50 uur	13:15 uur	13:35 uur	14.00 uur
13.30 uur	13:50 uur	14:15 uur	14:35 uur	15.00 uur
14.30 uur	14:50 uur	15:15 uur	15:35 uur	16.00 uur
15.30 uur	15:50 uur	16:15 uur	16:35 uur	17.00 uur
	16.30 uur	16.50 uur	17.15 uur	17.45 uur

Troubadour Lucas Florent / Hieronymous Den Fluitspeler

Troubadour Lucas Florent levert muzikaal vermaak op middeleeuwse wijze met passende livemuziek in een bourgondische, vrolijke en ontspannen sfeer. Spelend met gitaar en stem brengt hij ludieke verhalen en liedjes, onder andere oude liefdesliederen en spotliederen uit de middeleeuwen, drinkliedjes uit vervlogen tijden tot aan de 21e-eeuwse Hollandse en Engelse meezingers aan toe.

Tijdens de Open Monumentendagen treedt Troubadour Lucas Florent op in het centrum van Apeldoorn op nader te bepalen tijdstippen en locaties. Voor actuele informatie zie de flyer en www.monumentendagenapeldoorn.nl

Vertelgenootschap Apeldoorn

Zowel in Huis De Pasch, Regentesselaan 11 (#6), als in Herberg Het Oude Loo, Piet Joubertstraat 14 (#7), brengen verhalenvertellers van het

FOTO: © VERTELGENOOTSCAP

Vertelgenootschap Apeldoorn met hun boeiende verhalen de geschiedenis weer tot leven. Stichting Het Vertelgenootschap bestaat sinds 1996 en is aangesloten bij Erfgoedplatform Apeldoorn. De leden van dit genootschap delen een gezamenlijke passie voor het vertellen van verhalen. Op allerlei plaatsen laten ze groot en klein genieten van bestaande of zelfbedachte verhalen uit verschillende tijden en tradities. Luister hoe Vertelgenootschap de geschiedenis tot leven brengt! Op beide locaties op zaterdag en zondag doorlopend tussen 11.00 – 17.00 uur. Het Vertelgenootschap zal ook een verhaal vertellen tijdens het Mystery Monument Diner. Voor meer informatie zie: www.vertelgenootschap.nl

IVN Apeldoorn

IVN-afdeling Apeldoorn betreft mensen bij natuur, milieu, landschap en leefomgeving. Zij doet dit o.a. door het organiseren van wandelingen en fietstochten, cursussen, lezingen, jeugd-activiteiten, landschaps-onderhoud, en door het publiceren van wandel- en fietsroutes.

Natuur is ook een belangrijk deel van ons erfgoed. Denk maar eens aan oude - of herinneringsbomen, een stadspark en de vele sprengen en beken in en rond Apeldoorn. IVN Natuurgidsen verzorgen tijdens de OMD korte rondleidingen zoals een wandeling van het Orderbos (#9) naar Hapsdorp (#10) en in het Westenenkerpark (#11).

Meer informatie op:
www.ivn-apeldoorn.nl

ivn natuur
educatie
Apeldoorn
www.ivn-apeldoorn.nl

ORGANISATIE VAN DE OPEN MONUMENTENDAGEN IN NEDERLAND

Onder auspiciën van de Stichting Nederland Monumentenland en in samenwerking met de Vriendenloterij, organiseren jaarlijks ruim 250 lokale comités de Open Monumentendagen. De Open Monumentendagen maken deel uit van een groter geheel: de European Heritage Days. Inmiddels worden in 50 landen vergelijkbare evenementen georganiseerd.

De Open Monumentendagen verbindt mensen met monumenten. Door de schoonheid van de monumenten zelf en door de bijbehorende verhalen die we tijdens deze dagen horen, is goed te zien dat monumenten een verrijking voor onze leefomgeving en voor onszelf zijn. De Open Monumentendagen trekken landelijk ongeveer één miljoen bezoekers per jaar en het is daarmee één van de grootste culturele evenementen in Nederland. Het is hét instrument om iedereen op grote schaal in contact te brengen met ons monumentale erfgoed.

ORGANISATIE VAN DE OPEN MONUMENTENDAGEN IN APELDOORN

Apeldoorn doet al vanaf de start in 1987 mee. Sinds 1988 organiseert de Stichting Apeldoornse Monumenten (SAM) in Apeldoorn de Open Monumentendagen. Zij doet dit sinds 2014 onder auspiciën van Stichting Erfgoedplatform Apeldoorn en in samenwerking met de gemeente Apeldoorn en CODA. Gezamenlijk vormen zij het OMD-comité Apeldoorn. Elk jaar ondersteunen honderden enthousiaste vrijwilligers, partners uit het Erfgoedplatform en vele anderen het OMD-comité Apeldoorn bij de realisatie van het programma. Uiteraard zijn de Open Monumentendagen alleen mogelijk dankzij de enthousiaste medewerking van de eigenaren en/of beheerders van alle opengestelde locaties.

Meer informatie vindt u op:
www.apeldoornsemonumenten.nl

FOTO: © JDJONG

De Stichting Apeldoornse Monumenten (SAM) is in 1987 opgericht om gebouwd en groen erfgoed te beschermen en om monumenteigenaren te ondersteunen. De Stichting Apeldoornse Monumenten is een onafhankelijke vrijwilligersorganisatie met als doel om gebouwd erfgoed in de gemeente Apeldoorn te beschermen, te herstellen en onder de aandacht te brengen van het grote publiek. Sinds haar oprichting is de SAM verantwoordelijk voor de programmering en logistieke organisatie van de Open Monumentendagen. Meer informatie vindt u op www.apeldoornsemonumenten.nl

STICHTING ERFGOEDPLATFORM APELDOORN

Stichting Erfgoedplatform Apeldoorn (EPA) is in 2013 opgericht en er zijn 23 Apeldoornse cultuurhistorische organisaties bij aangesloten.

Via dit platform coördineren zij hun activiteiten waarbij ze streven naar samenwerking om zo de Apeldoornse cultuurhistorie optimaal onder de aandacht van een breed publiek te brengen. Wilt u op de hoogte blijven van de activiteiten van Stichting Erfgoedplatform Apeldoorn? Schrijf u dan in voor de gratis nieuwsbrief 'Ruimte voor Erfgoed': www.erfgoedplatformapeldoorn.nl/nieuwsbrief of via onderstaande QR-code.

Na uw aanmelding ontvangt u de nieuwsbrief maandelijks in uw mailbox. Meer informatie vindt u op www.erfgoedplatformapeldoorn.nl

GEMEENTE APELDOORN BEHOUDEN, BESCHERMEN EN VERSTERKEN

Apeldoorn, de stad die voelt als een dorp, het dorp dat alles heeft wat past bij een stad. Omringd door de prachtige Veluwe, gevoed door een rijke historie met koninklijke allure. Het gebied werd al in de prehistorie intensief bewoond en mede daardoor telt Apeldoorn de meeste archeologische monumenten van Nederland. Ook uit latere tijden zijn er honderden monumenten in vele variëteiten: van eenvoudige boerderijtjes tot het weelderige Paleis Het Loo, van oude watermolens tot Radio Kootwijk.

Ons erfgoed is een belangrijke kwaliteit en daar zijn we zuinig op. Voor nu, maar ook voor de toekomst! Het Erfgoedfonds helpt hierbij. In het Erfgoedfonds zijn belangrijke stimulerings- en ondersteuningsregelingen samengevoegd. Benieuwd wat het Erfgoedfonds voor u kan betekenen? Kijk op www.apeldoorn.nl.

CODA

Met een bibliotheek, museum, archief en ExperienceLab is CODA hét cultuurhuis van Apeldoorn, voor Apeldoorners en voor bezoekers van elders. CODA is een bron van inspiratie op het gebied van literatuur, kunst en erfgoed – middenin het hart van de stad. Ontdek de mooiste verhalen, beleef de geschiedenis van Apeldoorn en de Veluwe, proef van kunst en cultuur, vind wat je zoekt en laat je verrassen door dat wat je niet zocht. Voor informatie over CODA, de tentoonstellingen en activiteiten kunt u kijken op:

www.coda-apeldoorn.nl

CODA

FOTO: © CODA

COLOFON

Comité Open Monumentendagen Apeldoorn, Samenstelling per juli 2023

- Ben Mouw, voorzitter; tevens voorzitter Erfgoedplatform Apeldoorn
- Josée Hulshof, tevens voorzitter van de Stichting Apeldoornse Monumenten
- Lizz Tulk, namens gemeente Apeldoorn
- Carin Reinders, namens CODA
- Monique van den Camp, locatiecoördinator
- Johan Gortworst, locatiecoördinator
- Hans Hogenbirk, website beheerder

Eindredactie

- Albertine van Woerden
- Stichting Apeldoornse Monumenten

Bronnen

- Eigenaren/gebruikers/beheerders van de opengestelde locaties
- Geheugen van Apeldoorn
- SAM
- CODA Archief
- Gemeente Apeldoorn
- Wikipedia en andere internetbronnen

Foto's

Beschikbaar gesteld door o.a. deelnemende locaties en de CODA Beeldbank. De redactie streeft er naar om het copyright te vermelden op/bij de foto's waarvoor dit van toepassing is.

Plattegrond

Gemeente Apeldoorn, Team Informatie & Gegevensdiensten

Vormgeving en opmaak

DeBlijieFabriek | Concept & formats

Druk

Drukwerkdeal

Oplage

6.000 exemplaren

Uitgave

Augustus 2023

De Open Monumentendagen Apeldoorn worden mede mogelijk gemaakt door financiële ondersteuning vanuit Gemeente Apeldoorn en UitinApeldoorn.

CODA

Open monden mensendag

**En dan blijkt iets heel bijzonder
Dat allang bestond
Bijna zomaar weggesmeten
Tot mijn open mond
Koesteren en nooit vergeten
Kom en kijk, voel, proef, ervaar
Voor het weg is of versleten
Wat ik ademloos bewaar
Levend erfgoed: ik verwonder!
Ook het kleinste meegerekend
Er is niets vanzelfsprekend**

*Peter-Jan de Wilde
Stadsdichter Apeldoorn*

Juli 2023, ter gelegenheid van Open
Monumentendagen 2023, Levend Erfgoed

**VEEL PLEZIER TIJDENS
DE OPEN MONUMENTENDAGEN IN APELDOORN!**